Király Csaba József

EGYKORI MAGYAR VÁRMEGYÉK ÉS TELEPÜLÉSEK ÉRMEI, V.

ERDÉLY 8: PERJÁMOSTÓL – SZÁSZSEBESIG

Képzeletbeli erdélyi utazásunk nyolcadik részében Perjámos, Petrilla, Petrozsény, Pogányfalva, Predal, Püspökfürdő, Pusztakalán, Resicabánya, Rumunyest, Segesvár, Sepsikőröspatak, Sepsiszentgyörgy, Sofronya, Stájerlakanina, Szalacs, Szamosújvár, Szászrégen, Szászsebes numizmatikai emlékeit (plakettek, érmek, jelvények, bárcák) mutatom be. A cikkek terjedelme korlátozott, emiatt a települések híres szülötteiről, a teljesség igénye nélkül, csak néhány alkotást mutatok be. Ez úton szeretném megköszönni a MNM Éremtára (dr. Torbágyi Melinda és dr. Pallos Lajos), a Gyöngyösi Huszár Lajos Éremtár (Borbándi Erik muzeológus), Darabanth Aukciósház (Bódog Tibor), Bóka György, Héjja Imre, Kádi Balázs, Leányfalusi Károly, Paddi Attila, dr. Prohászka László, Róka Kálmán, Szakács Béla, Szekeres Balázs, Szilágyi Mihály, Tolmács József (Szatmárnémeti) és Dr. Zombori Lajos a cikk megírásához nyújtott értékes segítségét.

PERJÁMOS – PERJAMOSCH – PERIAM

Első írásos említésekor (1333, Priamus) egyházas hely. A középkorban mezőváros volt, Zsigmond király hetivásár tartását engedélyezte. A XVI. század második felében már puszta, 1724–1765 között több hullámban német telepesek érkeztek. Perjámos 1919-ig Magyarországhoz tartozott, ma község Romániában, a Bánságban, az Aranka-patak mentén, Nagyszentmiklóstól keletre. A település híres szülöttei: Erdélyi Károly (1859–1908) piarista tanár, műfordító, irodalomtörténész, Brázay Emil (1888–1968) magyar újságíró, író, műfordító és Endresz György (1893–1932) magyar óceánrepülő pilóta.

466. Endresz György és Magyar Sándor óceánrepülése emlékére, 1931

E: kissé mélyített mezőben, fent jobbra repülő sasmadár hátán két férfiakt. Az egyik férfi a sas nyakára hurkolt kötőféket fogja, a másik kezében babérkoszorú. A sas csőrétől kiinduló lobogó szalagon mélyített betűkkel: JUSTICE FOR HUNGARI (így!) felirat. Lent stilizáltan ábrázolt hullámok, alatta NOVÁK mesterjegy. Jobb oldalon, a háttérben lent hármas halmon kettős kereszt, mögötte felkelő sugaras nap.

Torbágyi Novák Györgyi (1911– ?) ötvös-, éremművész alkotása.

a.) Egyoldalas öntött bronzplakett, 85 mm.

b.) Egyoldalas öntött bronzplakett, 140 mm. HP 3755. (Itt NOWÁK mesterjegy).

Polgár: 21. oldal (Itt kép is), Darabanth 25. Nagyárverés, 30319. tétel (Itt 83 mm, kép is).

Megjegyzés: Endresz György (1893–1932) az első világháborúban, mint a Császári és Királyi Légierő 64. repülőszázada pilótája vett részt, később az Aero Szövetség oktatótisztje volt. Endresz György pilóta és Magyar Sándor (1898–1981) navigátor 1931. július 15–16-án, Justice for Hungary (Igazságot Magyarországnak) nevű repülőgépükkel rekordidő alatt repülték át az Atlanti-óceánt.

467. Endresz György és Magyar Sándor óceánrepülők, 1931

E: Magyar Sándor és Endresz György balra néző portréja, alattuk babérág. Köriratban, fent nagyobb betűkkel: MAGYAR OCEÁNREPÜLŐK, bal és jobb oldalon, kisebb betűkkel: MAGYAR SÁNDOR és ENDRESZ GYÖRGY · felirat, lent: 1931 VII · 15–16 · dátum. Jobb oldalon a fej mögött: GOSZTONYI A · mesterjegy.

H: középen földgömb és felhők felett jobbra haladó repülőgép, a háttérben sugaras nap. Fent a perem mellett: JUSTICE FOR HUNGARY felirat.

Gosztonyi Alice (1900–1970) szobrász-, érem- és festőművész alkotása.

Öntött bronzplakett, 160 mm. HP 2613, MNG II/b 497.

468. Endresz György – Magyar Filatelisták Klubja, 1931

E: fent és középen, négyzet alakú, lekerekített sarkú, mélyített mezőben Endresz György jobbra néző, felhajtott prémgalléros bőrkabátot viselő plasztikus vállképe. A fején pilótasapka fülhallgatóval és pilótaszemüveg. Jobb oldalon, lent, bemélyített betűkkel: MAUGSCH mesterjegy. Lent a szelvényben: ENDRESZ GYÖRGY / kisebb betűkkel és számokkal 1931. julius (így!) 15–16. / MAGYAR · FILATELISTÁK · KLUBJA felirat és dátum.

Maugsch Gyula (1882–1946) szobrász alkotása. Egyoldalas öntött, álló téglalap alakú, lekerekített sarkú bronzplakett, 165×125 mm. Gyűjt 2.

469. Endresz György halálának emlékére, 1932

E: fent kissé mélyített négyzet alakú mezőben az óceánrepülő balra néző plasztikus portréja. Lent, bal oldalon, két sorban: GOSZTONYI / ALICE mesterjegy, a nyak alatt babérág. Lent a szelvényben, öt sorban: ENDRESZ GYÖRGY / HŐSI HALÁLT HALT / MAGYAR OCEÁNREPŰ- / LŐ / EMLÉKÉRE.

Gosztonyi Alice (1900–1970) szobrász-, érem- és festőművész alkotása.

a.) Egyoldalas öntött bronzplakett, 110×80 mm.

Polgár: 22. oldal (Itt hiányos leírás, kép is).

b.) Egyoldalas öntött bronzplakett, 100×75 mm.

HP 2614. (Itt a szelvényben:1931 MÁJUS 21 dátum).

Megjegyzés: Endresz György pilóta és Bitay Gyula (Sepsiszentgyörgy, 1901. április 12. – Littorla, 1932. május 21.) rádiós tiszt 1932 május 21-én reggel Mátyásföldről indult el gépével Rómába az óceánrepülők kongresszusára. Leszálláskor a gép földhöz csapódva kigyulladt, utasai meghaltak.

PETRILLA – DEÁKBÁNYA – PETRILA

A középkorban a malomvízi Kendefiek legelője volt. Első írásos említése: 1733 (Petrila). A XIX. század második felében barnakőszénbányái nyíltak, és fűrészüzeme létesült. A Deák Ferencről elnevezett Deák-bányát 1869-ben, a Lónyai Menyhértről elnevezett Lónyay-bányát 1872-ben nyitották meg. 1919-ig Magyarországhoz tartozott. Petrilla ma város Romániában, Erdélyben, Hunyad megyében, Petrozsénytől északkeletre, a Keleti-Zsil folyó mentén.

470. Petrilla–Deákbánya – R. Kath. Népszövetségi Dalárda, 1927

Zöld színű, hosszú szalagra tűzve, két részből álló, középen karikával összekapcsolt jelvény. A felső rész stilizált babér díszítéssel övezett, fekvő téglalap alakú, fehérre zománcozott tábla, ezen, három sorban: R. KATH. NÉPSZÖVETSÉGI / 19 – DALÁRDA – 27 / PETRILA–DEÁKBÁNYA felirat és évszám. Az alsó rész fehérre zománcozott antik líra, ezen, középen, keresztbe tett, zöld színű babérág. A szalagon lent aranyszínű rojtutánzat. A felső rész hátoldalán, vízszintes feltűző tű és kapocs, jobb oldalon, két sorban: Paulik K. / Budapest gyártói jelzés. Paulik Károly 1897-ben alapított jelvénykészítő üzeme Bp. X. ker. Kerékpár utca 5. szám alatt volt. (Forrás: Raýman János: ÉL 143. 14–15. oldal.)

Préselt, zománcozott aranyozott rézötvözet jelvény, szalaggal együtt, 70–45 mm.

Fodor: 70. Numizmatikai Aukció, 7579. tétel (Itt kép is).

PETROZSÉNY – PETROSCHEN – PETROSANI

Első írásos említése: 1850 (Petrosény). Az 1840-es években kezdődő szánbányászattal összefüggésben alakult ki. Itt található Európa egyik legnagyobb barnakőszén-lelőhelye. A kincstár és a Brassói Bánya- és Kohótársulat nyitott itt bányákat. Az utóbbi 1867-ben kezdte meg a szénkitermelést, és hozatott ide német és magyar bányászokat. Petrozsény 1919-ig Magyarországhoz tartozott, ma város Romániában, Erdélyben, Hunyad megyében, a Petrozsényi-medencében, a Keleti-Zsil folyó mentén.

471. A Petrozsény és Járási Ipartestület Munkakiállítása, 1903

E: vízszintesen két részre osztott mező, nagyobb felső részében: fűrész, gyalu, kalapács, üllő, fogó és két fémedény. A kisebbik alsó részben, négy sorban: A PETROZSÉNY ÉS JÁRÁSI / IPARTESTÜLET KIÁLLÍTÁSA / – · – / 1903 · SEPT · HÓ- BAN felirat és dátum. Lent: K · B verdejegy.

H: vízszintesen két részre osztott mező. A felső kisebb részben, fent ötágú csillag, alatta, két sorban: AZ ÉRDEM / JELÉÜL felirat. A nagyobb alsó részben, keresztbe tett babér- és tölgyág között, álló holló, jobbra, a csőrében gyűrűvel.

Vert ezüst-, ezüstözött bronz- (24,6 gramm), és bronzérem, 36 mm.

Huszár1: 52. oldal, 77. szám (Itt ezüst és bronz, 36 mm, a gyártási év: 1904!). Héri: 346. (Itt ezüst), 347. (Itt bronz, PVGY gyűjteményében), Gyűjt 1. (Itt ezüstözött bronz).

472. Altisztek Kongresszusa Petrozsény, 1914

E: kissé bemélyített négyszögletes mezőben, középen és lent, három sorban: ALTISZTEK / CONGRESSUSA (így!) / PETROZSÉNY 1914 felirat és évszám. Bal oldalon, fent két, keresztbe rakott bányászkalapács.

Kún József (1879–1946), miskolci születésű szobrászművész alkotása, mesterjegy nélkül.

Egyoldalas, álló téglalap alakú, bronzozott öntöttvas plakett, 133×70 mm. HP 3291.

473. Petrozsény bárca, é. n.

E: középen: K. B. verdejel. Fent: keresztbe tett, szalaggal átkötött bányászkalapács és bányászék, lent ívesen a perem mellett: PETROZSENY (így) felirat.

H: középen értékszám, lent ívesen a perem mellett: KREUZER vagy GULDEN felirat.

a.) Vert rézbárca, 1,26 gramm, 18 mm, a hátlapon: 1 / KREUZER.

b.) Vert rézbárca, 1,02 gramm, 18 mm a hátlapon: ✱ 10 ✱ / KREUZER.

c.) Vert horganybárca, 0,96 gramm, 20 mm, a hátlapon: ✱ 20 ✱ / KREUZER.

d.) Vert horganybárca, 2,24 gramm, 24 mm, a hátlapon: ✱ 1 ✱ GULDEN.

Szemán – Kiss: 377–379. oldal (Itt az 1, 10, 20 krajcárról és az 1 Forintról kép is).

Schäffer: JM-PTR-1,2,3,4. 296. oldal (Itt az 1 krajcáros címletről kép is).

474. Petrozsény bárca, é. n.

E: kiemelkedő szegéllyel övezett mezőben, középen: K. B. verdejel. Fent: keresztbe tett, szalaggal átkötött bányászkalapács és bányászék, lent ívesen a perem mellett: PETROZSENY (így!) felirat.

H: kiemelkedő szegéllyel övezett mezőben, középen nagyméretű 4-es szám, fent, kétoldalt mellette egy-egy hatágú csillag, lent ívesen a perem mellett: KREUZER felirat.
Vert rézbárca, 1,2 gramm, a mérete nem ismert.
Machno & Chlapovic Aukciós ház, 4. aukció, 2013. 357. tétel (Itt kép is).

475. Petrozsény – Ast. Tunel bárca, é. n.
E: gyöngykörrel keretezett mezőben fent három sorban: 1 / GULDEN / K. B. értékjelzés és verdejel. Alatta keresztbe tett bányászkalapács és bányászék, lent ívesen a gyöngykörön belül: AST · TUNEL · felirat.
Egyoldalas, préselt rézbárca, 1,98 gramm, 23,5 mm.
Szemán–Kiss: 379,380. oldal, Schäffer: JM-PTR-5. 296. oldal (Itt 23 mm, kép is).

POGÁNYFALVA – POGĂNYEŞT – POGĂNEŞTI

Pogányfalva első írásos említése: 1453 (Paganfalva).Egykori kincstári birtok, 1834-ben került a Joannovitsok birtokába. Joannovits Illés 1834 után négy darabból álló bárcasorozatot bocsátott ki. 1919-ig Magyarországhoz (Krassó-Szörény vármegye) tartozott, ma község Romániában, a Ruszka-havasok nyugati lábánál, Lugostól északkeletre.

476. Poganyesti uradalom, é. n.
E: középen 4 mm-es lyuk, körirat: POGANYESTI / URADALOM.
H: középen 4 mm-es lyuk, kétoldalt és fent indadíszítmény. Fent az indadíszítmény között értékszám, lent a Joannovits-család ötágú koronával ékesített nemesi címere.
a.) Vert sárgaréz érem, 24,3 mm, a hátlapon fent: ¼ és ½ értékjelzés.
b.) Vert sárgaréz érem, 27 mm, a hátlapon fent: ¾ és 1-es értékjelzés.
Schäffer: POG-1,2,3,4. 183. oldal (Itt kép is), Zombori: 111–112. oldal (Itt kép is).

PREDEÁL – SCHANZPASS – PREDEAL

Predeal ma város Brassó megyében Brassótól 25 kilométernyire délre, a Tömösi-szorosban. Románia legmagasabban fekvő városa (1100 méter tengerszint felett). Az I. világháború alatt itt súlyos harcok folytak, a város csaknem teljesen elpusztult.

477. Magyar Királyi 51. Honvéd Gyaloghadosztály (1916–1917)
A sapkajelvény leírását lásd ÉL 165. szám, 383. tétel.

PÜSPÖKFÜRDŐ – SZENTLÁSZLÓ-FÜRDŐ – BĂILE 1 MAI

Püspökfürdőt 1851-ben említette először oklevél. Nevét Schlauch bíboros püspök után kapta, aki a fürdőt átépítette és kibővítette. 1919-ig és 1940–1944-ben Magyarországhoz tartozott, ma Romániában Nagyváradtól délkeletre, Hájó település mellett, a Somlyó-hegy alján fekszik.

478. Püspökfürdő, é. n.
E: négykaréjos keretbe foglalt mezőben ápolt virágos park, lombos fákkal, a háttérben kétszintes épületek, felettük bárányfelhők. Fent ívesen: PÜSPÖKFÜRDŐ felirat.
Préselt, szürkefém botjelvény, 34×41 mm. Csoma:1530. (Itt kép is).

PUSZTAKALÁN – KALAN vagy KLANDORF – CĂLAN

Neve valószínűleg Géza fejedelem korában élt Kalán nemzetségfő nevét őrzi. Első írásos említése: 1387 (Alsokalántelek / Chalanteluch / Kalanteluk). A középkorban és a kora újkorban Alsó- és Felsőkalántelek, Déva, majd Vajdahunyad várához tartozó román falvak voltak Hunyad megyében. A Vaskohászat 1853-ban kezdődött egy kisebb kohó megépítésével. A XIX. század második felében két nagyolvasztó, öntöde és gépműhely kezdte meg a termelést, és bánáti sváb, majd magyar munkásokat költöztettek ide. 1919-ig Magyarországhoz tartozott, ma jelentős ipari város Romániában, a Sztrigy folyó mentén, Vajdahunyadtól keletre. A település híres szülötte: Orbán Antal (1887–1940) szobrászművész.

479. Orbán Antal önarckép, é. n.

E: középen a szobrász balra néző portréja. Jobb oldalon lent OA betűkből kialakított mesterjegy. Lent: ORBÁN ANTAL felirat.

Egyoldalas, öntött bronzplakett, 98×98 mm. HP 3778. (HP szerint csak 1 db készült).

RESICA – RESICABÁNYA – RESCHITZ – REŞIŢA

Első írásos említése 1569, Resica. 1740-ben már voltak vasipari üzemei. 1767-ben a kamara tulajdonába került, amely 1772-ben kohóművet létesített (1805-ben kezdte meg működését a nagyolvasztó). 1854-től az Osztrák–Magyar Államvasút Társaság bánya- és kohóműveinek központja. 1911-ben két településrész, Németresica és Románresica összeolvadásából jött létre. 1919-ig Magyarországhoz tartozott, ma város Romániában, a Szörényi-érchegység északnyugati lábánál, a Berzava völgyében, Temesvártól délkeletre. Itt született, többek között Reuter Camillo (1874–1954) magyar orvos, egyetemi tanár és Weinberger Antal Rudolf (1879–1936) szobrász- és éremművész.

480. Resica Arbeiter Consum, é. n.

E: vonalkörrel szegélyezett bárca, középen gyöngykörrel övezett mezőben, nagyméretű értékszám, alatta ívesen: KREUZER vagy GULDEN felirat. Körirat a vonalkőr és a gyöngykőr között: ARBEITER CONSUM VEREIN / * RESCHITZA *

a.) Középen: 1 vagy 5 Kreuzer értékjelzés. Egyoldalas, préselt vas- és rézbárca, 17 mm vagy 20 mm.

b.) Középen: 50 Kreuzer vagy 1 Gulden értékjelzés. Egyoldalas, préselt rézbárca, 24 mm.

Schäffer: RES-1,2,3,4. 185. oldal. (Itt az 1, 5 krajcáros és az 1 forintos címletről kép is)

481. Resica Consum Verein, é. n.

E: gyöngykörrel szegélyezett mezőben, középen: RESCHITZA, fent és lent ívesen: CONSUM / VEREIN felirat.

H: gyöngykörrel szegélyezett, középen gyöngykörrel övezett mezőben nagyméretű 10-es szám. Körirat a két gyöngykör között: MARKE / * KREUZER *

a.) Vert sárgaréz bárca, 17,7 mm, a hátlapon középen: 5-ös szám.

b.) Vert sárgaréz bárca, 20 mm, a hátlapon középen: 10-es szám.

c.) Vert sárgaréz bárca, 20,8 mm, a hátlapon középen: 20-as szám.

d.) Vert sárgaréz bárca, 24 mm, a hátlapon középen: 50-es szám.

Schäffer: RES-6,7,8,9. 185–186. oldal (Itt a 10-es értékről kép is).

482. Resica Consum Verein, é. n.

E: gyöngykörrel szegélyezett mezőben, középen: RESCHITZA, fent és lent ívesen: CONSUM / VEREIN felirat.

H: gyöngykörrel szegélyezett, középen gyöngykörrel övezett mezőben nagyméretű 1-es szám. Körirat a két gyöngykör között: MARKE / * GULDEN *

Vert sárgarézbárca, 34 mm. Schäffer: RES-10. 186. oldal (Itt kép is).

483. Resicai Önkéntes Tűzoltó Egylet zászlószentelése emlékére, 1892

E: középen, gyöngykörrel övezett mezőben, két, keresztbe tett babérág előtt, két keresztbe tett tűzoltó bontóbalta és ezek előtt tűzoltósisak. Körirat: ÖNKÉNTES TŰZOLTÓ EGYLET RESICZÁN.

H: középen gyöngykörrel övezett mezőben, öt sorban: 1892 / AUGUSTUS (így!) 20 KÁN / TÖRTÉNT ZÁSZLÓ / SZENTELÉS / EMLÉKÉRE felirat. Körirat: ISTEN DICSÖSÉGÉRE (így!) FELEBARÁTAINK SEGÍTSÉGÉRE *

Vert, ezüstözött bronz- és sárgaréz érem, 30,5 mm, füllel.

MJ–V. 22–23. oldal (Itt tévesen: „SEGÍTÉSÉRE", kép is), Hauser: 6355. (Itt ezüstözött bronz, 31 mm).

484. Resiczai Lövészegylet, 1900

E: középen erősen plasztikus barokk stílusú koronás magyar középcímer.

H: kissé mélyített mezőben, középen barokk keretben aknás tűzikemence, mögötte bányászjelvény (keresztbe tett bányászkalapács és bányászék). Kétoldalt szalagon: 20. VIII. – 1900. vésett felirat. Körirat: – RESICZAI LÖVÉSZEGYLET – / RESICZAER SCHÜTZENVEREIN.

Pácolt, öntöttvas érem, 80 mm. BÉP 47.

RUMUNYEST – ROMÂNEŞTI

Régebben kincstári birtok volt. 1833-ban a kincstártól Fábry János kapta meg, aki az uradalom területén végzett munkák igazolására a Poganyesti sorozathoz hasonló bárcákat készíttetett. Rumunyest 1919-ig Magyarországhoz tartozott, ma falu Romániában, a Bánátban, Temes megyében, a Béga folyó partján, Lugostól északkeletre.

485. Rumunyesti uradalom, é. n.

E: kör alakú bárca, a közepén 4 mm átmérőjű lyukkal. A lyuk mellett kétoldalt barokkos indadíszítés, fent korona, a korona felett fészkén ülő, fiókáit saját vérével etető pelekán, lent a Fábry-család címere. (Függőlegesen két részre osztott címerpajzsban bal oldalon hármas halmon méhkaptár, körülötte repkedő méhek, jobb oldalon hátsó két lábán álló oroszlán, jobb mellső mancsában szablya).

H: a középen lévő lyuk körül barokkos indadíszítés, felette ovális keretben értékszám.

a.) Vert sárgaréz bárca, 23,3 mm, a hátlapon fent: 1/4-es, vagy 1/2-es értékszám.

b.) Vert sárgaréz bárca, 27,3 mm, a hátlapon fent: 3/4-es, vagy 1-es értékszám.

Megjegyzés: léteznek ezüstözött példányok is. Zombori: 112–114. oldal (Itt kép is).

SEGESVÁR – SCHÄSSBURG – SIGHIŞOARA

Első írásos említései: 1298 (Schespurch), 1300 (Seguswar). A település a XIII. század során a szászok betelepedésével indult jelentős fejlődésnek. 1367-től szabad királyi város. A reformáció idején a város lakossága evangélikus hitre tért. Itt választották meg erdélyi fejedelemnek 1630. december 1-én I. Rákóczi Györgyöt, 1657. november 2-án Rhédey Ferencet és 1658. október 7-én Barcsay Ákost. A város közelében zajlott le az 1848–1849-es szabadságharc egyik utolsó legjelentősebb ütközete, amelyben Petőfi Sándor is életét vesztette. Segesvár 1919-ig Magyarországhoz tartozott, ma város Romániában, a Nagy-Küküllő mentén, Medgyestől északkeletre. A város hírhedt szülötte: III. Vlad (Vlad Ţepeş) (1431–1476) havasalföldi román fejedelem, híres szülöttei: Georg Daniel Teutsch (1817–1893) erdélyi szász történész, evangélikus püspök, gróf Csáky István külügyminiszter (1894–1941) és báró altorjai Apor Vilmos (1892–1945) győri püspök, boldoggá avatott magyar vértanú.

486. Segesvári Ipar Kiállítás, 1868

E: kissé mélyített mezőben középen ülő, jobb kezével Erdély címerpajzsára támaszkodó, felemelt bal kezében babérkoszorút tartó fiatal nő alakja jobbra. Előtte, egy asztalon, talapzaton álló mellszobor, papírtekercs, körző és szögmérő. Körirat: SCHÄSSBURGER GEWERBE AUSSTELLUNG / 1868

H: kissé mélyített mezőben, középen háromtornyú bástya, kapujában ágaskodó, mancsában kardot tartó oroszlán balra. Bal oldalon lombos fa, jobb oldalon egy kétszintes épület képe, a háttérben kétoldalt épületek. Lent a szelvényben: J.T. mesterjegy. Josef Tautenhayn (1837–1911) osztrák szobrász-, éremművész alkotása.

a.) Vert ezüstérem (12,2 gramm), 30 mm.
Resch: 263/a, Héri: 355, NK. 1957–58./ 60. oldal,
Hauser: 4500. (Itt ezüst, 29 mm).
b.) Vert bronzérem, 12,35 gramm, 30 mm.
Resch: 263, Héri: 354, Pest-Budai: MNT 2. Jótékonysági árverés, 171. tétel (Itt 29 mm, kép is).

487. Friedrich Teutsch evangélikus püspök, 1893

E: az evangélikus püspök félbalra néző mellképe. Körirat: DR G · D · TEUTSCH, BISCHOF D · EV · LANDESKIRCHE A · B · IN D · SIEBENB . LANDESTEILEN UNGARNS * 1893 *

H: nádlevelekből kialakított koszorúval övezett mezőben, három sorban: NON / OMNIS / MORIAR / · * · latin nyelvű felirat.

Vert ezüstérem, 8,8 gramm, 29 mm. Resch: 310.

Megjegyzés: Friedrich Teutsch (Segesvár, 1852. szept. 16. – Nagyszeben 1933. febr. 11.) teológiai és bölcseleti doktor, egyháztörténész, erdélyi szász evangélikus püspök. Németországi tanulmányai befejezése után 1876-tól Nagyszebenben a Tanítóképző Intézetnek tanára, 1899-től igazgatója, 1896-tól nagycsűri, 1903-től a nagyszebeni evangélikus egyházközség papja, 1899-től püspök-helyettes, majd püspök lett.

488. Kereskedelemügyi Magyar Királyi Miniszter díjérme – Segesvári Kiállítás, é. n.

E: babérkoszorúval övezett mélyített mezőben talapzaton az ipart, a művészetet és a kereskedelmet szimbolizáló három gyermekalak. A középen álló művészcímert szorít magához, a bal oldali előtt üllő, kezében kalapács, a jobb oldali fején Merkur-kalap, bal kezében Merkur-bot, a jobbjában pénzes zacskó. A talapzaton három sorban felirat: A KERESKEDELEMÜGYI / M. KIR. MINISTER / ÉRME. Balra a háttérben gyárépület és füstölő gyárkémények, jobbra torony stilizált ábrázolása. Lent: MARÓTI mesterjegy.

H: középen kiemelt téglalap alakú táblán öt sorban: A SEGESVÁRI / MAGYAR IPARVÉDŐ / EGYESÜLET / IPARI KIÁLLITÁSA / ALKALMÁBÓL felirat és évszám. Lent: MRG betűkből kialakított mesterjegy, kétoldalt babérdíszítés.

Maróti Rintel Géza (1875–1941) szobrászművész alkotása.

Vert bronzérem, 60 mm. TP 1779, Hauser: 4517.

489. A Segesvári Baromfitenyésztő és Madárvédő Egyesület kiállítása (1900)

E: középen a mezőben galambdúc és háziszárnyasok.

H: középen gyöngykörrel övezett mezőben, három sorban: FÜR / VERDIENSTVOLLE / LEISTUNGEN felirat. Lent kartusban: 1900. CHRISTELBAUER WIEN gyártói jelzés. Körirat: GEFLÜGELZUCHT VOGELSCHUTZ SCHASSBURG.

Készült Joseph Christian Christlbauer (1827–1897) bécsi műhelyében.

Vert ezüstözött bronz- és bronzérem, 37 mm. Héri: 357. (Itt csak bronz), Hauser: 4528.

490. III. Vlad (Vlad Ţepeş) győzelme a törökök felett 1462 (1904)

E: csavartdíszes szegéllyel keretezett és kettős vonalkörrel övezett mezőben Vlad Ţepeş félbalra néző díszes csattal, tollforgóval ékesített süveget viselő, hosszú hajú, bajuszos mellképe. A kettős vonalkör között: VLAD ŢEPEŞ ★ DOMN AL ŢERII ROMÂNESTI ★ 1456 – 62 ★ 1476 + felirat.

H: csavartdíszes szegéllyel keretezett, vízszintesen két részre osztott kissé mélyített mezőben, fent csatajelenet. Bal oldalon lándzsával támadó gyalogos katonák, jobb oldalon sátrak közül kirohanó török harcosok, félholdas zászlóval, a parancsnokuk lovon ül. A háttérben bal oldalon karóba húzott emberek jobb oldalon egy domb mögött lándzsás harcosok (bekerítő sereg?), a távolban lombos fák mögött hegyek. A lenti mezőben, szalagszerű sávban: VICTORIA CONTRA TVRCILOR 1461–1462 felirat és évszám. Alatta középen kör alakú éremszerű kissé kiemelt mezőben középen címer, óromán? körirat, kétoldalt arab írás nem olvasható utánzata.

Az érmet a Román Numizmatikai Társulat (alakult: 1903) 1904-ben adta ki.

a.) Vert ezüstérem, 44,5 gramm, 50 mm. A peremben: 1000 SILBER és 950-es ezüstjel (két delfin között római egyes szám és A betű) beütés. Gyűjt 2.

b.) Vert bronzérem, 51 mm. Gyűjt 2.

491. Segesvári M. P. Dalárdája, é. n.

Antik líra előtt, bal oldalon babérág. Bal haránt irányba elhelyezett fehér zománcozott szalagon, két sorban: SEGESVÁRI M.P. / DALÁRDÁJA felirat.

Préselt, zománcozott rézötvözet jelvény, a mérete ismeretlen. Gyűjt 2.

492. Schassburg (Segesvár) kutyabárca, é. n.

E: középen: SCHASSBURG városnév, alatta beütve: 132 sorszám

H: gyöngykörrel szegélyezett mezőben jobbra haladó magyar agár

Vert, rozetta formájú rézbárca, 31,5 mm Schäffer: MC-SIG-1, 389. oldal (Itt kép is).

493. Báró altorjai Apor Vilmos győri megyéspüspök, 1941

E: kissé mélyített, kör alakú mezőben a győri püspök balra néző, plasztikus portréja. Jobb oldalon a tarkó mögött, két sorban: VITÉZ / TÉCSY mesterjegy. Körirat: DR · BÁRÓ · ALTORJAI · APOR · VILMOS · GYŐRI · MEGYÉSPÜSPÖK / · MCMXLI ·

Vitéz Técsy László (1892–1972) szobrász- és éremművész alkotása.

a.) Egyoldalas, öntött bronzplakett, 220 mm.

b.) Egyoldalas, vert bronz-, alumínium- és hadifém érem, 29 mm.

TP 2833, Gyűjt 1. (Itt bronz, 29,5 mm, füllel).

Megjegyzés: báró altorjai Apor Vilmos (Segesvár, 1892. február 29. – Győr, 1945. április 2.) győri püspököt, miközben a püspökvárba menekült asszonyokat, lányokat védte, egy részeg szovjet katona lelőtte. 1997. november 9-én II. János Pál pápa boldoggá avatta. Emlékét többek között Budapesten a róla elnevezett téren, 1997-ben felállított egészalakos szobor,

Marton László (1925–2008) szobrász alkotása és 1998-ban Gyulán szintén egészalakos bronzszobor, Bocskai Vince (Szováta, 1949–) erdélyi szobrász alkotása, valamint Győrben 2012-ben felavatott, egész alakos bronzszobor, Lebó Ferenc (1960–) alkotása őrzi.

SEPSIKŐRÖSPATAK – VALEA CRIŞULUI

Ősi háromszéki székely település, első írásos említése: (1332, Kemuspatak). Hozzátartozik Kálnok, ami a XVI. században idetelepedett Kálnoky család birtoka volt. Neve 1882-től Sepsikőröspatak, 1919-ig és 1940–44 között Magyarországhoz tartozott, ma falu Romániában, a Kőröspatak mentén, Sepsiszentgyörgytől észak-északnyugatra. A település híres szülöttei: kálnoki Bedő Albert (1839–1918) erdész, az MTA tagja és báró Apor Gizella (1886–1971) vöröskeresztes ápolónő, az Önkéntes Vöröskeresztes Szolgálat országos szervezője.

494. Báró Apor Gizella, 1944

E: Apor Gizella balra néző, időskorú, fején fityulát viselő portréja. Körirat: BÁRÓ · APOR · GIZELLA · ORSZÁGOS · FŐNÖKASSZONYNAK · SZERETETTEL · ÉS · HÁLÁVAL · A · VÖRÖSKERESZTES · TESTVÉREK +

H: zsámolyon ülő férfit vöröskeresztes nővér ápol, mögöttük Jézus alakja. Körirat: MINDIG SZÍVE MENT ELŐRE ELŐTTÜNK KÖVETNEK, bal és jobb oldalon: 1914 és 1944 évszám, lent: REMÉNYI mesterjegy.

a.) Öntött bronzérem, 100 mm. HV 1191, Kovásznai: 525, TP 2323.

b.) Vert hadifém érem, 40 mm. HV 1192, Kovásznai: 526, TP 2323.

495. Báró Apor Gizella előlap (1944)

E: Apor Gizella balra néző, időskorú, fején fityulát viselő portréja. Körirat: BÁRÓ · APOR · GIZELLA · ORSZÁGOS · FŐNÖKASSZONYNAK · SZERETETTEL · ÉS · HÁLÁVAL · A · VÖRÖSKERESZTES · TESTVÉREK +

Egyoldalas, öntött bronzplakett, 115 mm. TP 2323.

SEPSISZENTGYÖRGY – SANKT GEORGEN – SFÂNTU GHEORGHE

Első írásos említései: 1332 (Sanctus Georgius), 1412 (Zenthgyurgh). 1461-ben mezővárosként említik. 1764-ben a székely határőrség megszervezésekor a székely huszárezred székhelye lett. Az 1848–1849-es szabadságharc háromszéki központja volt, Gábor Áron itt ajánlotta fel, hogy ágyúkat készít a székely honvédseregnek. A XIX. század második felében a székelység szellemi központjává fejlődött. Gróf Mikó Imre támogatásával itt kezdte meg a működését a Székely Mikó Kollégium. 1879-ben itt alapították meg a Székely Nemzeti Múzeumot, ma a Kós Károly által tervezett, 1912–1913-ban épített épületben működik. Sepsiszentgyörgy ma is magyar többségű város Romániában, a Baróti hegység délkeleti lábánál, az Olt folyó két partján, Brassótól északkeletre, Kovászna megye székhelye. A város központjában áll a Kolozsvári testvérek Sárkányölő Szent György szobrának másolata és Bocskai Vince (1949–) erdélyi magyar szobrász az Erdély Széchenyijeként is említett gróf Mikó Imréről készített egészalakos szobra. Sepsiszentgyörgy híres szülöttei: Szilágyi Sámuel (1799–1857) 1848–49-es honvéd alezredes, Gyárfás Jenő (1857–1925) festő, Dálnoki Veress Lajos (1889–1976) honvéd vezérezredes, Bittay Gyula (1901–1932) rádiós tiszt (lásd a 470. számot), Sinka József (1913–1988) református egyházi író, költő, Jeca Péter (1939–2009) romániai magyar szobrász.

496. Sepsiszentgyörgy – Siculia szabadkőműves páholy, 1892

E: középen egyenlő szárú háromszög alakú, vonalszegéllyel keretezett mezőben, két keresztbe tett vonallal négy részre osztott felületen bal és jobb oldalon: 000 – 982, fent és lent: II – 28 az alapítási dátuma. Fent ötágú csillag a közepén lyukkal, alatta T ∴ T ∴ □ lent: SICULIA felirat. A vonalszegéllyel keretezett mezőn kívül, bal és jobb oldalon illetve lent: SEPSI– / SZENTGYÖRCY (így!) / KELETÉN felirat.

H: középen egyenlő szárú háromszög alakú, vonalszegéllyel keretezett mezőben, keresztbe tett nyitott körző és sarkára állított szögmérő között nagyméretű, gótikus stílusban ábrázolt S betű, fent ötágú csillag, közepén lyukkal. A vonalszegéllyel keretezett mezőn kívül, bal és jobb oldalon, illetve lent: LÉGY IGAZ / LÉGY ERŐS / LÉGY KITARTÓ felirat.

Egyenlő szárú háromszög alakú, vert bronzjelvény, 56×61 mm, füllel. Gyűjt 2.

497. Blasko Testvérek – Sepsiszentgyörgy, 1900 körül

E: keskeny szegély mentén gyöngykör, ezen belül körirat: . BLASKO TESTVÉREK . / SP.SZT.GYÖRGY.

H: keskeny szegély mentén gyöngykör, a mezőben nagyméretű szám.

a.) a hátlapon nagyméretű 1-es vagy 5-ös szám. Vert vörösréz bárca, 22 mm.

b.) a hátlapon nagyméretű 10-es. Vert cinkbárca, 22 mm.

c.) a hátlapon nagyméretű 10-es. Vert sárgaréz bárca, 22 mm.

Schäffer: SGH-1,2,3,4. 190. oldal (Itt kép is).

498. Sepsiszentgyörgy – kutyabárca, 1904/5

E: gyöngykörrel övezett mezőben fent két sorban: 1904/5 / Sepsiszentgyörgy évszám és városnév, lent beütve: 74 sorszám.

H: magyar vizsla jobbra néző feje.

Préselt, kör alakú rézbárca, 31 mm, füllel. Schaffer: MC-SGH-1, 388. oldal (Itt kép is).

499. Sepsiszentgyörgyi Magyar Dalárda, 1921

E: középen, kissé mélyített mezőbe, virágok között, szemben álló, jobbra néző, mindkét kezét felemelő, fiatal székely lány. A felemelt kezein madarak ülnek, bal oldalon a virágok felett két éneklő madár. A szelvényben, négy sorban: SEPSI- / SZENTGYÖRGYI / MAGYAR DALÁRDA / 1921 felirat és évszám. Jobb oldalon mesterjegy. Csajka István (1886–1975) ötvös alkotása.

Egyoldalas, hatszögletű vert bronzplakett, 47,5×31 mm. HP 1591. (Itt kép is), MNG II/b 1. szám.

500. Sepsiszentgyörgy – Székely Nemzeti Múzeum, é. n.

Fekvő téglalap alakú mezőben, középen és fent a múzeum Kós Károly által megálmodott épületének látképe. Az épület előtt lombos fák és kerítés. Lent a kissé kiemelt szelvényben, két sorban: SEPSISZENTGYÖRGY / SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM felirat.

Préselt, ezüstözött rézlemez botjelvény. Tandem: 109. oldal (Itt kép is).

501. Sepsiszentgyörgy – Vártemplom, é. n.

Fekvő téglalap alakú, recézett keretbe foglalt mezőben középen a lőrésekkel áttört, várfallal körülvett református templom, előtte füves mezőben két lombos fa. Fent, bal oldalon: VÁRTEMPLOM, lent: · SEPSISZENTGYÖRGY · felirat.

Préselt, alumínium botjelvény, kétoldalt füllel, 28×38 mm. Gyűjt 2.

SOFRONYA – ŞOFRONEA

Sofronya 1919-ig Magyarországhoz tartozott, ma falu Romániában, Arad megyében, Aradtól 11 km-re északkeletre. 1881. június 10-én itt született Purgly Magdolna, édesapja Purgly János földbirtokos, édesanyja Vásárhelyi Ilona volt. 1899-ben ismerkedett meg Horthy Miklós sorhajóhadnaggyal, 1901. július 22-én Aradon összeházasodtak. Négy gyermekük született: Magdolna, Paula, István és Miklós. Horthy Miklós részt vett az első világháborúban, a háború végén már az osztrák–magyar flotta főparancsnoka. 1920. március 1-én a magyar Nemzetgyűlés kormányzóvá választotta. Négy gyermekük közül a két lány fiatalon meghalt, István fiuk a keleti fronton halt meg, máig nem tisztázott körülmények között, repülőgép balesetben. A Gestapo 1944. október 15-én elrabolta az egyetlen megmaradt gyermeküket, ifj. Horthy Miklóst és koncentrációs táborba szállították. A meghiúsult kiugrási kísérlet után a kormányzót és feleségét a németországi Hirschbergbe internálták. Négy évig először német, majd amerikai őrizet után 1948-ban sikerült áttelepülniük Portugáliába. Horthy Miklós 1957. február 9-én, felesége 1959. január 8-án hunyt el Estorilban, hamvaikat 1993. szeptember 4-én helyezték örök nyugalomba Kenderesen, a családi kriptában.

502. Emlékplakett a kormányzói pár házasságának 40 éves jubileumára, 1941

E: fent, kissé mélyített kör alakú mezőben a Horthy házaspár balra néző vállképe. Jobb oldalon a tarkó mögött, két sorban: BERÁN / LAJOS mesterjegy. Lent, két sorban: · 1901 – 1941 · / · VII · 22 · dátum.

a.) Egyoldalas, vert ezüst- és bronzplakett, 80×50 mm. TP 309. (Itt hiányos leírás).

b.) Egyoldalas, öntött bronzplakett, 265×165 mm. Gyűjt 2.

STÁJERLAKANINA – STEIERDORF – ANINA

Első írásos említése: 1733 (Steuerdorf), nevét a stájerországi német szénbányász telepeseitől kapta. Aninán már 1846-ban vasgyártelep volt. A két települést összekötő hegyi út 1846-ban, a szénszállítást biztosító és Oravicabányával összekötő hegyi vasút 1863-ban épült meg. Stájerlakanina 1895-ben Stájerlak és Anina egyesítéséből jött létre. 1919-ig Magyarországhoz, Krassó-Szörény vármegye Oravicabányai járásához tartozott. Ma város Romániában a Szemenik hegység nyugati lábánál, Resicabányától délre, jelentős szénbányászati központ. Itt született Balogh István (1894–1976) római katolikus pap, államtitkár, kisgazdapárti politikus és Ember Győző (1909–1993) történész, levéltáros, az MTA tagja, 1967-től 1975-ig a Magyar Történelmi Társulat elnöke.

503. Aninai emlékérem, 1885

E: lent redőzött szalaggal összefogott babér- és tölgyággal övezett mezőben középen aknás olvasztókemence.

H: lent redőzött szalaggal összefogott tölgy- és babérággal övezett mezőben, hat sorban: ERSTER / ABSTICH / DES HONOFENS Nr II / IN ANINA AM / 2-TEN APRIL / 1885 felirat és évszám. (Jelentése: Első csapolás a II. aknás olvasztókemencéből Aninán 1885. április 2-án.)

Fent körszelvényből kiemelkedő, szalaggal átkötött bányászkalapács és bányászék.

Öntöttvas érem, 75 mm, a bányászjelvény 20 mm-re emelkedik ki. BÉP 43.

504. A Bányászati Kongresszus kirándulása emlékére – Anina, 1885

E: mélyített mezőben, középen erősen plasztikus, barokk stílusú koronás magyar középcímer. Bal és jobb oldalon, köriratban, a perem mellett: ANINA 1885 – SZEPT. 18 felirat és dátum.

H: középen kissé mélyített mezőben, két tölgyággal övezett díszes, ovális keretben az aninai kohómű füstölgő kéményű, stilizáltan ábrázolt képe. Felette keresztbe tett bányászkalapács és bányászék. Körirat: A BÁNY. KONGRESSZUS KIRÁNDULÁSA EMLÉKÉRE

Megjegyzés: Az Aninán készült öntöttvas érmet a Budapesti Bányászati, Kohászati és Földtani Kongresszus azon résztvevőinek adományozták, akik 1885. szeptember 18-án Aninára kirándultak.
Pácolt, öntöttvas érem, 75 mm. Raýman: 24–25. oldal (Itt kép is).

505. A.V.T.A. – ANINA, 1885

E: középen tölgykoszorúval övezett mezőben középen barokk stílusú koronás magyar középcímer. Bal és jobb oldalon, köriratban, a perem mellett: ANINA 1885 – SZEPT. 18 felirat és dátum.

H: kissé mélyített mezőben, középen két tölgyággal övezett díszes pajzsban A V T. A betűk, fent keresztbe tett bányászkalapács és bányászék.

Megjegyzés: Az érem az amerikai Vas és Acél Intézetek tagjainak az Aninai Vasmű látogatása emlékére készült 1885-ben.

Öntöttvas érem, 54 gramm, 49 mm. MNM, Hauser: 2750. (Itt 48 mm).

506. Aninai Vasút Társaság, 1885

E: középen erősen plasztikus, barokk stílusú koronás magyar középcímer.

H: középen vasutasjelvény (szárnyas vasúti kerék), mögötte sugarak, fent bányászjelvény (keresztbe tett bányászék és bányászkalapács). Fent: AVT betűk, lent ívesen a perem mellett: ANINA 1885 NOV. 18. felirat és évszám.

Öntött, pácolt vas és nikkelezett bronzérem, 75 mm.

BÉP 44. (Itt kép is), Roznai: 30. (Itt hiányos leírás).

507. Lukács Béla kereskedelmi miniszter látogatása emlékére, 1892

E: középen erősen plasztikus, barokk stílusú koronás magyar középcímer. Bal és jobb oldalon, köriratban, a perem mellett: ANINA 1892 – SZEPT. 9 felirat és dátum.

H: öt sorban: NAGYMÉLT. / LUKÁCS BÉLA / KERESKED. MINISTER / LÁTOGATÁSA / EMLÉKÉRE felirat.

Öntöttvas érem, 77 mm. Hauser: 2760.

508. Anina, 1892

E: középen erősen plasztikus barokk stílusú koronás magyar középcímer.

H: középen, díszes címerpajzsban füstölgő kohó, fent keresztbe tett bányászkalapács és bányászék. Körirat: ANINA 1892 OCTOBER 8. EMLÉKÉRE.

Öntöttvas érem, 76 mm. Gyűjt 2.

509. Anina, 1895 szept. 18.

E: mélyített mezőben, középen erősen plasztikus, barokk stílusú koronás magyar középcímer.

H: kissé mélyített mezőben, középen két babéraggal övezett díszes, ovális keretben az aninai kohómű füstölgő kéményű stilizáltan ábrázolt képe. Felette keresztbe tett bányászkalapács és bányászék. Bal és jobb oldalon, köriratban, a perem mellett: ANINA 1895 – SZEPT. 18. felirat és évszám.

Pácolt, öntöttvas érem, 207 gramm, 75 mm. Gyűjt 2.

510. Aninai Vasmű emlékérem, (1897)

E: kissé mélyített, lent szalaggal átkötött két babéraggal övezett mezőben erősen plasztikus, barokk stílusú magyar középcímer.

H: kissé mélyített, lent szalaggal átkötött tölgy- és babérággal övezett mezőben az aninai nagyolvasztó látképe. Lent két sorban: ANINA / 1897.II.16. vésett felirat és dátum, fent pajzsban keresztbe tett bányászkalapács és bányászék.

Öntöttvas érem, 98 mm. BÉP 45.

511. Anina Szent Flórián érem, 1897

E: középen Szent Flórián jobbra néző, fején római sisakot viselő, jobb kezében zászlót tartó, a bal kezében lévő rocskából a mellette lent lévő égő templomra vizet öntő, díszes talapzaton álló alakja. Bal és jobb oldalon két, hatalmas lánggal égő kandeláber.

H: kissé mélyített, lent szalaggal átkötött tölgy- és babérággal övezett mezőben az aninai nagyolvasztó látképe. Lent két sorban: JÚNIUS / 18 – 97/16 vésett felirat és dátum, fent pajzsban keresztbe tett bányászkalapács és bányászék.

Öntött, alumínium, 94 mm, vastagsága 6,8 mm www.banyaszmult.uw.hu (Itt leírás és kép is).

512. Az Aninai Dalárda zászlószentelése emlékére, 1898

E: középen a bányaépületek és az aninai nagyolvasztó látképe. Körirat: A ZÁSZLÓ SZENTELÉS EMLÉKÉRE o 1898 AUGUSZTUS o

H: középen antik líra, ezen bányászkalapács és bányászék, középen GES. VEREIN 1898 ANINA felirat és évszám.

Öntöttvas érem, 93 mm. Hauser: 5570.

513. V.K.C. 1899

E: mélyített rusztikus felületű mezőben, középen erősen plasztikus, barokk stílusú magyar középcímer.

H: mélyített mezőben, középen vonalkörrel övezett felületen velocipéden ülő, jobbra haladó kerékpáros. Körirat: V.K.C. / EMLÉK. ANINA X.21.1899

Ezüstözött, öntöttvas érem, 201,4 gramm, 76 mm. Gyűjt 2.

Az érem feltehetőleg az aninai Velocipéd Kerékpáros Club alapításának emlékére készült.

514. Az Aninai Vasmű emlékére, é. n.

E: kissé mélyített mezőben középen két, lent szalaggal átkötött, babérággal övezett erősen plasztikus, barokk stílusú koronás magyar középcímer.

H: kissé mélyített mezőben, középen vonalkörrel határolt felületen az aninai vasmű látképe, a háttérben hegyek. Körirat: AZ ANINAI VASMŰ / EMLÉKÉRE! A két szövegrész között magyaros virágdíszítés.

Öntöttvas érem, kb. 600 gramm, 107 mm, vastagsága 18 mm.

Pusztai: 80. oldal, (Itt kép is), KBM kartonok, 5. oldal, (Itt kép is), www.banyaszmult.uw.hu (Itt részletes leírás és kép is), Roznai: 42. szám (Itt 105 mm, kép is).

515. Az Aninai Római Katolikus templom felszentelésének emlékére, 1901

E: középen az aninai római katolikus templom látképe, a háttérben hegyek. Körirat: AZ ANINAI RK. TEMPLOM FELSZENTELÉSÉNEK EMLÉKÉRE, lent két kis indadíszítmény között 1901 évszám.

H: fent szalagon: BARBARA/ STEFAN/ FLORIAN felirat. Középen, balról jobbra: Szent Barbara kissé jobbra néző, Szent István és Szent Flórián félbalra néző plasztikus mellképe. Szent István mellképe alatt címerpajzsban, három sorban: ORATE/ PRO/ NOBIS felirat. A címerpajzs felett: kard és babérág, jobb oldalon kancsóból kiömlő víz.

Öntöttvas érem, 102 mm. BÉP 28. (Itt kép is).

516. Krassó Szörény Vármegyei Tanító Egyesület VII. Nagy- és Közgyűlése Stájerlakon, 1901

E: kissé mélyített mezőben, középen erősen plasztikus, barokk stílusú, koronás magyar középcímer. A címer mellett kétoldalt a perem mellett: ANINAI – EMLÉK felirat.

H: hét sorban: ívesen KRASSÓ SZÖRÉNY / VÁRMEGYEI / TANITÓEGYESÜLET / VII / NAGY- ÉS KÖZGYŰLÉSE / STAJERLAKON (így) / ívesen 1901 JUNIUS (így!) 29. felirat és évszám.

Öntöttvas érem, 238 gramm, 80 mm. Darabanth: 20. Nemzetközi Árverés, 30190. tétel (Itt kép is).

SZALACS – SĂLACEA

A települést a XII. században német telepesek hozták létre. Első írásos említése: 1163 (Zolochy). 1261–1392 között a királyné, 1407-ig a gerebenci Szemere, majd a váradi káptalan birtoka volt. 1919-ig és 1940–1944 között Magyarországhoz tartozott, ma település Romániában, az Érmelléken, Nagykárolytól délnyugatra. A település híres szülötte: Gyalókay Lajos 1848–49-es honvéd százados, Bem hadsegédeként részt vett a segesvári csatában, egyike volt azoknak, akik utoljára látták Petőfi Sándort.

517. Szalacsi Önkéntes Tűzoltó Testület, 1888

Fent pirosra, lent zöldre zománcozott, 3 mm széles körgyűrűvel övezett, fehérre zománcozott mezőben, sárgarézszínű tűzoltósisak, alatta két keresztbe tett tűzoltóbalta. A körgyűrűben: SZALACSI ÖNKÉNTES TŰZOLTÓ TESTÜLET / 1888 felirat és évszám.

Jerouschek Károly ékszerész, vésnök budapesti műhelyében készült.

Vert, zománcozott, sárgarézjelvény, 21 mm. MJ-IV. 139. oldal, 116. kép.

SZAMOSÚJVÁR – NEUSCHLOSS – GERLAHIDA – GHERLA

Első írásos említései: 1291 (Gerlahida), 1552 (Wyiwar). Nevét a Fráter György által 1540 körül építtetett várkastélyról kapta. 1406-ban a Lackfiak birtoka, majd a Bánfiaké lett, 1467-től már a váradi püspökség birtokolta. I. Apafi Mihály erdélyi fejedelem nevéhez fűződik a tatárok elől menekülő örmények erdélyi betelepítése (1665), akik már 1672-ben megjelentek Szamosújváron. III. Károly császár 1726-ban kiadott rendeletében a város hivatalos neve Armenopolis (Armenstadt, Örményváros) lett, heti és három országos vásár tartására kapott engedélyt. 1861–1876 között Doboka vármegye székhelye. 1919-ig és 1940–1944-ben Magyarországhoz tartozott. Ma város Romániában, a Szamos menti dombságon, a Kis-Szamos mentén, Kolozsvártól északkeletre. Itt született többek között Bányai Elemér (írói állneve: Zuboly) (1875–1915) örmény származású magyar író, újságíró. Itt halt meg Szogott Kristóf (1843–1907) történész, író, múzeumigazgató, armenológus, aki Petőfi több versét lefordította örményre.

518. A Szamosújvári Dalegylet 25 éves jubileumára, 1893

E: két babérággal övezett mező előtt, középen nagyméretű antik líra.

H: öt sorban: A SZAMOSUJVÁRI (így!) / DALZENEEGYLET (így!) / 25 ÉVES FENNÁLLÁSÁNAK / EMLÉKÉRE / 1893 felirat és évszám.

Vert bronzérem, 34 mm, füllel. Pest-Budai: MNT 5. Jótékonysági árverés, 73. tétel.

SZÁSZRÉGEN – SÄCHSISCH–REGEN – REGHIN

Első írásos említése: 1228 (Regun). A szászok a XII. században telepedtek le a térségben. A tatárok 1241-ben és 1285-ben is felégették a várost. 1660 decemberében országgyűlés színhelye, itt választották fejedelemmé Kemény Jánost. Szászrégen 1919-ig és 1940–44-ben Magyarországhoz tartozott, ma város Romániában Maros megyében, a Maros partján, Marosvásárhelytől északra.

519. Szászrégen, é. n.
Középen a szászrégeni evangélikus templom épülete, előtte bal és jobb oldalon lombos fák, fent az égen bárányfelhők, jobb oldalon ívesen: SZÁSZRÉGEN felirat. Préselt, alumínium turista botjelvény, mérete nem ismert. Tandem: 114. oldal (Itt kép is).

SZÁSZSEBES – MÜHLBACH – SEBEŞ

Első írásos említései: 1245 (Malembach), 1300 (Sebus). A XI–XII. században magyarok, illetve székelyek lakta hely. A XII. század folyamán a székelyek keletre települtek, helyükre szászok érkeztek. A reformáció korában evangélikus hitre tért. Itt hunyt el 1540 júliusában Szapolyai János (Szepesvár, 1487 – Szászsebes, 1540.) erdélyi vajda, aki I. János néven 1526 és 1540 között magyar király volt. Szászsebes 1919-ig Magyarországhoz tartozott, ma város Romániában, Erdélyben, Gyulafehérvártól délre.

520. I. János – Zápolya (Szapolyai) János, 1537 (a XIX. század elején készült fiktív veret)
E: kissé mélyített mezőben, középen I. János magyar király balra néző, hosszú hajú, szakállas, bajuszos, szőrmés palástot és nyitott koronát viselő plasztikus mellképe. Körirat: · IOAN · I · ZAPOL · D · G · REX VNGARIE (kis rozetta).
H: kissé mélyített mezőben, középen a Zápolya család címere: (hármas halomból kiemelkedő, a mellső mancsaiban kettős keresztet tartó, farkas, balra). Jobb oldalon mögötte Árpádsávos címerpajzs. Körirat: DEXTERA · DEI · FACIT · VIRTVTEM · 1537 +

Öntött ezüstérem, 60,62 gramm, bronz-, szürkésfém és ólomérem, 46 mm.
Huszár1. 239/a,b szám (Itt kép is), Nudelman: 15. aukció, 318. tétel (Itt ezüst, 56,56 gramm, kép is).

521. I. János – Zápolya (Szapolyai) János, é. n. (a XIX. század elején készült fiktív veret)
E: I. János király balra néző, hosszú hajú, szakállas, bajuszos, szőrmés palástot és nyitott koronát viselő mellképe. Körirat: * JOANNES * I * REX * VNGARIE
H: hármas halomból kiemelkedő, a mellső mancsaiban kettős keresztet tartó, farkas, balra. Jobb oldalon mögötte Árpádsávos címerpajzs. Körirat: DEXTERA * DEI * FACIT * VIRTVTEM ·
Öntött ezüstérem, 4,8 gramm, 21 mm. Huszár1. 240/a,b szám (Itt a hátlapról kép is).

522. I. János – Zápolya (Szapolyai) János, é. n. (a XIX. század elején készült fiktív veret)
E: I. János király balra néző, hosszú hajú, szakállas, bajuszos, szőrmés palástot és nyitott koronát viselő mellképe. Körirat: * JOANNES * I * REX * VNGARIE
Egyoldalas, nyolcszögletű, öntött ezüstcsegely, 40×40 mm Huszár1. 241. szám.

Irodalom

BÉP – *A magyar bányászat évezredes története III. kötet, III. rész, Bányászati érmek, plakettek.* Írta: Káplánné Juhász Márta, Schudich Anna 273–341. oldal. Kiadó: Országos Bányászati és Kohászati Egyesület, Budapest, 2001.

Csoma – Csoma Mária: *Medicina in Nummis 1974–1994, Magyar orvosi érmek katalógusa.* Budapest, 2000. 248 oldal, CXLIII. képtábla. Akaprint Nyomdaipari Kft. Kiadó.

Darabanth – Darabanth Aukciósház nemzetközi és gyorsárverései.

Fodor – Fodor Aukciósház numizmatikai árverései.

Hauser – Peter Hauser: *Katalog meiner Sammlung von Medaillen, Plaketten und Jetons aus der Regierungszeit der Kaiser Ferdinánd I. und Franz Josef I.* Linz, 2006.

Héri – Gergelyné Héri Vera: *Gazdasági kiállítások díjérmei Magyarországon 1842–1896.* (Bölcsészdoktori disszertáció) Budapest, 1974.

Hermann–Szanyi – Hermann Attila – Szanyi Miklós: *„Csak előre, édes fiam..."* Nemzeti Művelődési Intézet, 2015.

Huszár1. – Huszár Lajos: *Történeti érmek I. Középkor.* – MÉE, Budapest, 1972

HP – Huszár Lajos – Procopius Béla: *Medaillen- und Plakettenkunst in Ungarn.* Budapest. Éremkedvelők Egyesülete, Budapest, 1932.

HV – Huszár Lajos – Varannai Gyula: *Medicina in Nummis. Hungarian coins related to medicine.* – Semmelweis Medical Historical Museum, Budapest 1977.

Kovásznai – L. Kovásznai Viktória: *Reményi József éremművészete, leíró katalógus 1903–1977.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.

KBM – Központi Bányászati Múzeum Sopron, kartonok.

Machno & Chlapovic – Machno & Chlapovic Aukciós ház Pozsony árverései.

MJ-V. – Minárovics János: Tűzoltó érdemekért adományozott érmek II. rész 1891–1900-ig, 19–41. oldal. *Tűzoltó Múzeum Évkönyve V.* Budapest, 2004.

MNG II/a-e – *A Magyar Nemzeti Galéria állagjegyzékei A-E.* – Magyar Nemzeti Galéria. Budapest, 1963–1982.

Nudelman – Nudelman Árverezőház katalógusai.

Pest-Budai – Pest-Budai Árverezőház árverései.

Polgár – Polgár László: *A magyar sport- és polgári repülés érmei.* – MÉE, 1989.

Pusztai – Pusztai László: *Öntöttvasművesség Magyarországon.* – OMBKE, Budapest, 1998.

Raýman – Raýmann János: *Bányászatról az érmek nyelvén* (A pécsi és baranyai bányászat érmei és jelvényei). Pécs, 2014.

Resch – Resch, Adolf: *Siebenbürgische Münzen und Medaillen von 1538 bis zur gegenwart.* Hermannstadt 1901. – In Kommission bei Franz Michaelis. 292 oldal, 85 képtábla.

Roznai – Roznai István: *Magyar bányászati és kohászati érmek 1526–1982.* – Országos Bányászati és Kohászati Egyesület, Budapest, 1983.

Schäffer – Schäffer, Erwin: Romania – *Jetoane, semne valorice si marci tokens, tags and chips.* – Guttenbrunn, 2012. 462 oldal.

Szemán – Kiss – Szemán, Attila – Kiss, Gábor: *Bergwerksmünzen Ungarn und Siebenbürgen (1548–1974).* – Sztárstúdió Bt. Gödöllő, 2008, 504 oldal.

Tandem – *Turistabotjelvények.* – Tandem Grafikai Stúdió, é. n.

TP – Török Pál: *Magyarországi érem- és plakettművészet 1850–1945.* – Magyar Éremgyűjtők Egyesülete, Budapest, 2011. 271 oldal és XLVII képtábla.

Zombori – Zombori Lajos: *Magyar robotbárcák, uradalmi pénzek és gazdasági napszámok.* Második, bővített kiadás, Magyar Éremgyűjtők Egyesülete, 2012.